

קל פתח דק' אלה!

סמות תנא לז
הר' זל אמוק

ית כז אל

הוא ה' אלה

פרק א

נושא הפרק: תפקיד האדם

לכל נברא בעולם יש תפקיד. חשיבות התפקיד לפי מעלתו

הנבראים, אשר ברא ה' יתברך בעולמו, כלם הם פועלים בעולם אשר נבראו בו, וכל אחד לפי מעלתו וחשיבותו גדל פעלתו. הנה השמים וכל צבא השמים כלם פועלים, מסובבים הקריצה, ופועלים בתחתונים, כמו שבראם השם יתברך וסדר אותם. וכן התחתונים כלם פועלים. הארץ היא שפועלת ומוציאה צמחה, וכל אשר הוא יוצא מן הארץ היא פועלת. וכן המים פועלים, מקרים ומצמיחים האדמה. והרוח גם כן מגדל הכל כמו שהוא ידוע. וכן האש, כמו החמה, מחמם ומגדל הכל. וכן כל בעלי חיים וכל המינים שבעולם, לא לתוהו בראם, רק נאמר עליהם (בהאשית א, כח): פרו ורבו ומלאו את הארץ. עד שאין אחד בטל, והכל פועלים בעולם אשר נבראו בו.

יש התאמה בין הפועל לפעולתו

ובל פעלה היא מתחמסת אל הפועל. פי החממות אשר הוא פעלת האש, מתחמס אליו. וכן הקרירות, מתחמס אל המים אשר פועלים הקרירות. וכן בכל הדברים, מתחמסת הפעלה אל הפועל.

פעולות האדם צריכות להיות מתאימות לנפשו האלוהית

ומעשהו, האדם אשר הוא נבדל מכל שאר בעלי חיים מצד הנפש, שאין נפשו נפש בהמית, רק

נפשו נפש שכלית, לא כמו שאר בעלי חיים הטבעיים, שאין נפשם רק טבעית, מחויב שיהיה לו פעולות מתחמסות אל נפשו השכלית האלהית, ויהיה לו פעולות שכליות אלהיות, שפבר אמרנו, פי כל פעלה צריך שתהיה מתחמסת אל הפועל.

ומפני שתמצא האדם משתתף עם שאר בעלי חיים הטבעיים בתרבה פעולות, ודבר זה בודאי מצד הנפש החייתית אשר באדם, אשר בו משתתף עם שאר בעלי חיים הטבעיים. אבל אי אפשר שלא יהיה לו פעולות גם כן מתחמסות אל נפשו השכלית האלהית, פי לא יגרע בחו.

האם הפעולות שעשה האדם לצורך קיומו הפיזי הן יערות

פי מה שהאדם הוא בנאי ונגר ועושה מלאכת האפיה והכשול וכיוצא בזה מתקון הבגדים, שודאי אף פי דברים אלו צריכים לו נפש השכלית, מי הוא צריך לי שתדבר הנה הוא מצד שלמות שבו, ודברי ראוי ומחויב שיהיה לו פעולות אלהיות שיפעל בעולם אשר בראו, פפי מעלת נפשו האלהית. ואולי כל הדברים האלה אשר זכרנו הם מצד חסרון שבאדם.

הוכחה שפעולות אלו הן מצד פחיתות חסרון ולא מצד מעלות

ובסוף קדושין (פב, ט): תניא, רבי שמעון ברי אלעזר אומר: מימי לא ראיתי צבי קיץ, וארי טבל, ושועל חנוני, והם מתפרנסים שלא בצער, והם לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי

לשמש את קוני. ומה אלו שלא נבראו אלא לשמשני, מתפרנסים שלא בצער, ואני שנבראתי לשמש את קוני על אחת כמה וכמה! אלא שתרעותי את מעשי, וקפחתי את פרנסתי, שנאמר (ירמיהו ה, כח): צונתיכם הטו אלה וגו' עד כאן. הרי שבארנו, פי הפעולות והמלאכות שעושה האדם לצורך פרנסה, אינם מצד מעלת האדם, אבל הם לו מצד פחיתות וחסרון.

כשהיה האדם שלם בגן עדן לא היה צריך לפעול לצורך קיומו הפיזי, וכך גם בעלי החיים כעת

וכשנברא האדם לא נבראת עמו המלאכה ותקון בגדים ובגון הבתים, רק בגן עדן היה בלא דברים אלו. ואם כן, אין אלו הפעולות לאדם מצד השלמות. שלא נמצא בבעלי חיים אלו הפעולות, והם מתפרנסים בלא דברים אלו. אם כן, פעולות אלו הם לאדם מצד חסרון, שתטא קפח פרנסתו. וללא זה לא היה צריך לדברים אלו.

וכיון שלא נמצא בבעלי חיים שישתמשו בכחות אלו לצורך פרנסתו, אם כן מה שהאדם פועל בכח גופו וזאת אפוא ונושא משא גדול לצורך פרנסתו, אין זה מצד שלמות האדם, שחרי אין צריך דבר זה לבעלי חיים, שהוא יותר פחות מן האדם. ודבר זה התחייב לו מצד הטאו. שאין לאדם מנוח בגופו ביום ובליילה, רק אחר פרנסתו כצבי, ומשמש לזה כח נפשי שלו, ואין זה מצד השלמות, שחרי לא נמצא זה בבעלי חיים, שהם למטה הימנו. וכן אין שלמות השכל של אדם לשמש בו אל פרנסתו, כיון שלא נמצא שצריך דבר זה הבעל חי, שהוא פחות מן האדם.

הפעולות המתאימות לנפש האלהית הן מצוות התורה

ואם כן, מה שהאדם משבח מפל שאר בעלי חיים וראוי שיהיו לו פעולות מקודות, אין הפעולות המקודות הן הפעולות שנתם המלאכות והמנגנים, כי דבר זה אינו לו⁶ לשלמות, רק לחסרון

ולפתיחות בשביל שחטא ונעשה בעל חסרון, ולכך צריך לכל הדברים האלו. וכבר בארנו, כי אי אפשר שלא יהיו לאדם פעולות אשר הם מתחסיים אל נפשו אשר יש לו נפש אלהית. ואם כן ושארה השאלה, איהם הם הפעולות המקודות לו, המתקנות אל מעלתו, כמה שיש לו נפש שכלי? לא ישאר לומר רק, כי הפעולות המתקנות אל מעלת נפשו, הם הפעולות האלהיות, והם מצוות התורה. והם הם מתקנים אל האדם, לפי מעלת נפשו האלהית. ודבר זה בודאי הם פעולות המקודות אליו וראויים לו.

א

אימור עשיית פסל צורת אדם, משריש להכיר כי אין צורתו של אדם והשלמתו תלויה במה שהוא נ"י שלו החיצון, כ"א צורתו הפנימית והיינו שכלו וכוסרו.

מקום 17

יש שני מיני מרחים ואנוכיים, כפי שהמכיר החסידים, באשר ובמצרים. יש אצל אשה, שהיא מקום האושר, מקום נוח ותעשירי, מקודת העושר והאשר. אשה היא מקום אושר התענוג, כלשון המסוק: "כאשר כי אשורתי בנח". יש אדם אצב בצדק אשה, בבחינת "ישמחן ישודן ויבעט, שמנת עבית, כשית". הצדק האלוקי שבשמתו נאב ותשקע ברכי התענוגים והרים שתוא מסוד ותתן להם במשך ימי ולילות.

יש שמונים במצרים, מנבי שהעבירה מעבירה אנוש. כל רעום ועל דעת קונם. ילד שמעו אל משה מקדוץ ודת ומעבדה קשה. אצילות נשמתם בתקופה מרה צדק ותחב סודות החסן. זה קול אשורף המדול, מעורר כל אלה שמשקצו באשורף ובלוץ במצרים. מפי שאנוכי והמכבים: "אני צ"פ שתקיעה שופר בראש השנה מידת הכבוד, רמו י"ש בו, בלוש עזת יעבים משנתכם ונדמים הקיצו מתרמתכם."

זאת זאת כ"א המייסן הקדוש רבי אלחנן, בתפלה "תתנה תוקף": "ובשופר מיד יתקף וקול רממה דקה ישמע". אם תוקעים בשופר גדול, אך תלמה נשמע קול רממה דקה? אלץ שביום הנדא, והמרים שומע קול הפגרים, את קול נשפתו, קול אלוקי מקרב נשמתו. מלידי קול השופר, הנשמה משתעוררת מבבליה האדם מקשיב לנשמתו, יתקול רממה דקה ישמע."

כאיל

תערה על אפיקי מים
בן נפשי תערה אלך
אלהים: בלתי

(ב) כאיל תערה על אפיקי מים. ל
פרג נופל על קול האיל כאשר יפול לשון נהם
לכרי וסקוק לדונ ונעה לשוררים, ולפנף
לשפות.